

## Корисні посилання з теми протидії булінгу (на допомогу педагогам і батькам)

| Тип ресурсу               | Назва/ посилання                                                         | Організатор/<br>автор                                                                                                                                                                                                  | Адресат                                                                | Тематика                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Сайт                      | stopbullying.com.ua                                                      | UNICEF                                                                                                                                                                                                                 | учні, вчителі,<br>батьки                                               | Психологічне та фізичне насилля серед дітей шкільного віку, його види і поради батькам, педагогам та дітям як діяти у складних ситуаціях                                                                     |
| Посібники/<br>дослідження | Булінг - ми всі можемо допомогти це зупинити                             | Міністерство освіти, Онтаріо                                                                                                                                                                                           | батьки учнів початкової освіти, базової та профільної середньої освіти | природа булінгу, його види, поради школам щодо "стратегії безпечної школи"                                                                                                                                   |
|                           | Не смійся з мене                                                         | Програма "Повага дією"                                                                                                                                                                                                 | педагогічні працівники                                                 | посібник для вчителя із формування атмосфери уваги, співчуття і співпраці у класі                                                                                                                            |
|                           | Не смійся з мене:просвітницько-профілактична програма тренінгових занять | Програма «Повага дією»                                                                                                                                                                                                 | вчителі, психологи, соціальні педагоги                                 | поради практичним психологам та соціальним педагогам щодо профілактики та корекції нетолерантної, агресивної, насильницької поведінки, створення атмосфери уваги, співчуття і співпраці у дитячому колективі |
|                           | Стоп шкільний терор. Як зупинити дитяче насилля                          | Український інститут дослідження екстремізму                                                                                                                                                                           | вчителі, психологи, соціальні педагоги                                 | особливості булінгу в шкільному віці, профілактика та протистояння булінгу                                                                                                                                   |
|                           | Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення                      | Національна академія педагогічних наук України<br>Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи<br>Національна поліція України<br>ГО «Ла Страда–Україна»<br>Дитячий Фонд ООН (ЮНІСЕФ) | вчителі, психологи                                                     | методичні рекомендації щодо профілактики суїцидальної поведінки серед дітей                                                                                                                                  |
|                           | Корекційно-розвиткова програмаформування стійкості до стресуу            | НаУКМА, Український навчально-методичний центр                                                                                                                                                                         | вчителі, психологи, соціальні педагоги                                 | програмапідвищення стійкості до переживання наслідків стресу дошкільнятами і                                                                                                                                 |

|  |                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | дітей дошкільного віку та школярів<br>«БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІ»                                                   | практичної психології і соціальної роботи<br>НАПН УКРАЇНИ                                                                                                                                                                                                |                                                          | школярами після психотравматичних подій                                                                                                                                                                                                                                 |
|  | Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект | Національна академія педагогічних наук України<br>Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи<br>Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди<br>Громадська організація «Ла Страда – Україна» | вчителі, практичні психологи                             | практичні поради із профілактики та вирішення конфліктів мирним шляхом і запровадження медіації та відновних практик у навчальному закладі.                                                                                                                             |
|  | Навчіть дитину захищатися                                                                                  | Всеукраїнська благодійна організація «Український фонд «Благополуччя дітей»                                                                                                                                                                              | вихователі, вчителі початкових класів, психологи, батьки | аналіз проблеми сексуального насильства щодо дітей, застосування сучасних інтерактивних методів та підходів як складової частини загального виховного процесу                                                                                                           |
|  | Концепція школи, дружньої до дитини                                                                        | Інститут проблем виховання НАПН України                                                                                                                                                                                                                  | учні, вчителі, батьки                                    | формування освітнього середовища, зважаючи на інноваційні вимоги до його розвитку, запити особистості та потреби суспільства, держави, а також шляхи і засоби створення Школи, дружньої до дитини, у теоретико-методологічній, технологічній та організаційній площинах |
|  | Формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу                       | Інститут проблем виховання НАПН України                                                                                                                                                                                                                  | вчителі                                                  | теоретико-методологічні засади створення превентивного виховного середовища закладу загальної середньої освіти                                                                                                                                                          |
|  | Міжсекторальна взаємодія в умовах превентивного виховного середовища                                       | Інститут проблем виховання НАПН України                                                                                                                                                                                                                  | вчителі                                                  | теоретичні та методичні основи міжсекторальної взаємодії в освіті                                                                                                                                                                                                       |
|  | Управління гнівом                                                                                          | Проект «Реформування системи кримінальної                                                                                                                                                                                                                | вчителі, психологи, соціальні педагоги                   | поради практичним психологам та соціальним педагогам щодо роботи з                                                                                                                                                                                                      |

|                          |                                                                                                   |                                                                                                                               |                                                   |                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                          |                                                                                                   | юстиції щодо неповнолітніх в Україні»                                                                                         |                                                   | підлітками групи ризику, в яких спостерігається схильність до розвитку проблемної поведінки                                                                                                                   |
|                          | Будуємо майбутнє разом: програма профілактики конфліктів та правопорушень серед учнівської молоді | UNICEF, Всеукраїнський громадський центр «Волонтер»                                                                           | вчителі, психологи, соціальні працівники          | програма спрямована на формування належного рівня усвідомленості підлітками, молодими людьми власної ціннісної сфери, розуміння та прийняття цінностей іншої людини, почуття відповідальності за власне життя |
|                          | Програма тренінгових занять «Організація роботи з розв'язання проблем насильства в школі»         | Редакційна група: Алексєєнко М.К., Дендебера М.П, Соловйова О. Д.                                                             | діти, батьки та педагоги                          | Попередження насильства щодо дітей в школі                                                                                                                                                                    |
|                          | Програма тренінгових занять «СТОП-Булінг»                                                         | Укладачі: Кацалап В.В., Савкова І.О.                                                                                          | Для учнів 5-11 класів                             | орієнтована на профілактику та корекцію проявів некерованої агресивності та насилля в шкільному середовищі                                                                                                    |
|                          | Комплексна програма соціально-психологічного тренінгу «Нове покоління»                            | Укладач: Гончарова-Чагор А.О.                                                                                                 | Для учнів 5-11 класів                             | орієнтована на профілактику та корекцію проявів некерованої агресивності та насилля в шкільному середовищі                                                                                                    |
|                          | КІБЕР-БУЛІНГ АБО АГРЕСІЯ В ІНТЕРНЕТІ: СПОСОБИ РОЗПІЗНАННЯ І ЗАХИСТ ДИТИНИ                         | Найдьонова Л.А.                                                                                                               | Методисти, вчителі, психологи, соціальні педагоги | Методичні рекомендації                                                                                                                                                                                        |
|                          | Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі                                      | Всеукраїнська громадська організація «Жіночий консорціум України»                                                             | вчителі, психологи, соціальні педагоги            | методичні рекомендації щодо попередження насильства над дітьми                                                                                                                                                |
| Статті/корисні посилання | Булінг у школі: в небезпеці педагог                                                               | Ольга Кляпєць, старший науковий співробітник лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної | вчителі, батьки                                   | шкільне насилля у ставленні учнів до педагогів                                                                                                                                                                |

|                                                                            |                                                                                                                             |                                                      |                                                                                                                             |  |
|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                                                                            |                                                                                                                             | психології НАПН України, кандидат психологічних наук |                                                                                                                             |  |
| Булінг у школі: чому діти цькують дітей і що з цим робити                  | Олена Ратінська, дитячий психолог, гештальт-терапевт, голова відділення дитячої психології Київського Гештальт Університету | вчителі, батьки                                      | наси́льство серед дітей у школі                                                                                             |  |
| Цькування вчителів в українських школах                                    | Богдан Петренко, заступник директора Українського інституту дослідження екстремізму                                         | вчителі                                              | шкільне насилля у ставленні учнів до педагогів                                                                              |  |
| Проблема булінгу очима підлітка                                            | Спецпроект "Безпечна школа"                                                                                                 | учні                                                 | наси́льство серед дітей у школі , його причина і поради підліткам                                                           |  |
| Як виявити жертву цькування у школі. Алгоритм для батьків                  | Богдан Петренко, заступник директора Українського інституту дослідження екстремізму, спецпроект "Безпечна школа"            | батьки                                               | причини насильства серед дітей у школі                                                                                      |  |
| Stop-булінг. Три проблеми батьків, які впливають на дитячу агресію         | Микола Кулеба, Уповноважений президента з прав дитини, спецпроект "Безпечна школа"                                          | батьки                                               | наси́льство серед дітей у школі та проблеми в поведінці батьків, які впливають на породження дитячої жорстокості та агресії |  |
| Безпечна школа. Маски булінгу                                              | Юлія Ларіна, дитячий психолог, спецпроект "Безпечна школа"                                                                  | вчителі, батьки                                      | причини булінгу і поради батькам, як допомогти дитині                                                                       |  |
| Коли вашу дитину цькують                                                   | Ольга Адажій, дитячий психолог Федерації Крав-мага Україна, спецпроект "Безпечна школа"                                     | батьки                                               | основні види шкільного булінгу та як йому протидіяти                                                                        |  |
| Булінг, або шкільне цькування: налякати поліцією не вдасться, що ж робити? | Ольга Комарова, Радіо Свобода                                                                                               | вчителі, батьки                                      | булінг у школі та протидія йому                                                                                             |  |
| Шкільне цькування, або булінг: вступ до теми                               | Марія Кириленко, Києво-Святошинський центр соціально-психологічної                                                          | вчителі, батьки                                      | причини виникнення насильства серед дітей у школі                                                                           |  |

|                   |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                   |                                        |                                                                                                                                                                                           |
|-------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                   |                                                                                                                                                                              | реабілітації населення                                                                                                                                                                            |                                        |                                                                                                                                                                                           |
|                   | Як подолати булінг, на думку молоді                                                                                                                                          | Проект U-report від UNICEF                                                                                                                                                                        | діти, учні                             | думка молоді щодо того, як подолати насилля у школах                                                                                                                                      |
|                   | Методичні рекомендації для практичних психологів і соціальних педагогів щодо профілактики насильницьких та агресивних форм поведінки серед учнівської та студентської молоді | Листа КЗ «КОППО»                                                                                                                                                                                  | педагоги, учні                         | щодо профілактики насильницьких та агресивних форм поведінки серед учнівської та студентської молоді                                                                                      |
|                   | 1 спосіб покінчити з булінгом і знущанням в школах!                                                                                                                          | Гленнон Дойл                                                                                                                                                                                      | вчителі                                | поради як успішно боротися з цькуванням серед школярів                                                                                                                                    |
|                   | Булінг (цькування) у школах: як допомогти потерпілому, агресору та запобігти булінгу                                                                                         | Varta1                                                                                                                                                                                            | вчителі, школярі                       | поради як успішно боротися з цькуванням серед школярів                                                                                                                                    |
|                   | Профілактика та подолання булінгу у закладах освіти                                                                                                                          | Емілія Воронцова, практичний психолог, науковий співробітник ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»                                                                                            | вчителі, психологи, соціальні педагоги | причини виникнення булінгу, вплив цього явища на окрему особистість і учнівський колектив в цілому, практичні методи виявлення постраждалих та булерів, методами профілактики і втручання |
| Соціальні проекти | Проект "Стоп шкільний терор" ("Безпечна школа")                                                                                                                              | Український інститут дослідження екстремізму, Управління ювенальної превенції Національної поліції, Інформаційне агентство «Главком» за підтримки Уповноваженого президента України з прав дитини | вчителі, батьки, учні                  | матеріали, дослідження про булінг в школах, поради закладів загальної середньої освіти, вчителям, батькам та учням                                                                        |
|                   | Проект "Не смійся з мене" Антибулінгова програма Operation Respect Ukraine                                                                                                   | Програма "Повага Дією" (Operation Respect)                                                                                                                                                        | вчителі, психологи, соціальні педагоги | Освітній ресурс, який допоможе у створенні безпечного та шанобливого середовища, в якому розвиток дитини може проходити без знущань,                                                      |

|                                  |                                                                             |                                                                                                                                         |                                                      |                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  |                                                                             |                                                                                                                                         |                                                      | цькувань та насилля                                                                                                                                                                              |
|                                  | Проект "Маю право бути собою"                                               | Управління ювенальної превенції Департаменту превентивної діяльності Нацполіції разом із Українським інститутом дослідження екстремізму | учні                                                 | Про проект ювенальної поліції із протидії та попередження фізичного та морального насилля у школі                                                                                                |
|                                  | Кампанія "Викресли булінг"                                                  | UNICEF, агентство Smartica/Skykillers                                                                                                   | учні, батьки, вчителі                                | Булінг і шляхи формування безпечного середовища (в рамках проекту для інформування дітей та батьків про булінг було створено сайт <a href="http://stopbullying.com.ua">stopbullying.com.ua</a> ) |
| Тренінги/ семінари (інші заходи) | онлайн-курс "Недискримінаційний підхід у навчанні"                          | ГО "Студена"                                                                                                                            | вчителі початкової школи                             | Протидія булінгу в початковій школі                                                                                                                                                              |
|                                  | Тренінг/прес-конференція "Стоп булінг"                                      | Благодійний фонд «Kiddo» спільно з психологом Вікторією Любаревич-Тороховою                                                             | учні, батьки, вчителі                                | Насилля серед учнів у школі і шляхи вирішення ситуації                                                                                                                                           |
|                                  | Зустріч Ніка Вуйчича з українськими школярами та вчителями "Безпечна школа" | за підтримки Міністерства освіти і науки України, КМДА, телеканалу 1+1 та "Надія"                                                       | учні, вчителі, психологи, соціальні педагоги, батьки | Булінг у школах та протидія йому                                                                                                                                                                 |
| Відео матеріали                  | Зупиніть булінг!                                                            | UNICEF                                                                                                                                  | батьки                                               | Підготовка дитини до школи                                                                                                                                                                       |
|                                  | Як зупинити булінг: поради для батьків                                      | UNICEF                                                                                                                                  | батьки                                               | Поради для батьків                                                                                                                                                                               |
|                                  | Як захистити дитину від булінгу                                             | Проект «Стоп шкільний терор» («Безпечна школа»)                                                                                         | батьки                                               | Булінг, прояви та протидія йому                                                                                                                                                                  |
|                                  | Як ефективно боротися із булінгом у школі                                   | Проект «Стоп шкільний терор» («Безпечна школа»)                                                                                         | батьки                                               | Булінг у школі, причини та протидія йому                                                                                                                                                         |
|                                  | Медіація - крок до примирення                                               | проект посольства Векої Британії в Україні                                                                                              | школа                                                | Як вирішувати конфлікти з допомогою меціації                                                                                                                                                     |
| Інші корисні матеріали           | Досвід Швеції у протидії булінгу                                            | Уповноважений з питань учнів та студентів Швеції                                                                                        | учні, батьки                                         | Захист прав учнів, які піддаються булінгу                                                                                                                                                        |